

Рідель Тетяна Миколаївна,

к.пед.н., старший викладач,

Сумський національний аграрний університет,

tridel@ukr.net

**ЛІНГВО-ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК СТУДЕНТІВ
НЕЛІНГВІСТИЧНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ
ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ**

Сучасна парадигма вищої професійної освіти передбачає аксіологічне особистісно-орієнтоване навчання, вироблення індивідуального освітнього маршруту, диференціацію навчальної діяльності при посиленні ролі самостійної діяльності. Такі ідеї ефективно і успішно реалізуються в інформаційно-освітньому середовищі вищої школи, у тому числі і з застосуванням технологій дистанційного навчання.

Нові технології відкривають шлях до нового виду освіти, заснованого на розвитку системи викладання з використанням електронних засобів навчання. Віртуальна освіта передбачає індивідуальну роботу в поєднанні з гнучким управлінням процесом навчання і з великою самостійністю в процесі набуття знань, формування умінь і навичок практичної діяльності. Інтернет стає найважливішим засобом самоосвіти. Дистанційне навчання є особливим чином сконструйованою системою професійно орієнтованої підготовки студентів в інтернет-середовищі. Під дистанційними освітніми технологіями розуміють індивідуалізований процес здобуття освіти, що відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу в спеціалізованому середовищі, що функціонує на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [1].

Є. С. Полат розглядає дистанційне навчання як форму, з одного боку, і як одну зі складових усієї системи освіти. «Дистанційне навчання – це форма

навчання, при якій взаємодія вчителя і учнів, і учнів між собою здійснюється на відстані і відображає всі властиві навчальному процесу компоненти (цілі, зміст, методи, організаційні форми, засоби навчання), що реалізуються специфічними засобами інтернет-технологій або іншими засобами, які передбачають інтерактивність» [2].

Дієвість дистанційного навчання обумовлена:

- ефективністю взаємодії студента і викладача;
- продуктивністю використовуваних педагогічних технологій;
- аксіологічністю розроблених методичних матеріалів;
- модульним структуруванням курсу;
- мотивацією студентів, оскільки в центрі процесу навчання знаходиться

пізнавальна діяльність студента.

Термін «дистанційне навчання» у нелінгвістичному закладі вищої освіти (далі – ЗВО) носить парадоксальний характер, оскільки завдяки інтернет-мережі поняття «дистанція» (відстань) зникає. Основу освітнього процесу становить самостійна робота в зручному темпі, часі і місці. Самостійна робота, побудована за індивідуальними освітніми маршрутами, передбачає:

- формування і розвиток лексичних та граматичних навичок, умінь писемного мовлення, читання на основі автономної діяльності студентів в мережі;

- гнучка система консультацій студентів з боку викладача в процесі роботи студентів над проектом, виконанні різних видів письмових творчих робіт;

- в перспективі участі студентів у міжнародних освітніх та наукових телекомунікаційних проектах.

Важлива роль у нелінгвістичному ЗВО при реалізації дистанційного навчання відводиться лінгвістичній іншомовній освіті, як фактору, що сприяє формуванню і розвитку готовності особистості до іншомовної комунікації, що розширює її соціальну та економічну свободу. Оволодіння іноземною мовою майбутньої спеціальності є обов'язковою складовою змісту вищої професійної освіти, що стає, в свою чергу, не самоціллю, а засобом реалізації академічної та

професійної діяльності. Це підтверджується вимогами Стандартів вищої освіти України, які, обов'язковою умовою професійного розвитку особистості майбутнього фахівця, визначають готовність до комунікації в усній і письмовій формах українською та іноземною мовами для вирішення завдань професійної діяльності. Уся система навчання із застосуванням дистанційних технологій побудована на спілкуванні.

Однак слід зазначити, що мета дистанційного навчання іноземним мовам полягає в формуванні іншомовної комунікативної компетенції при засвоєнні іншомовних знань (базового матеріалу) і має на увазі вдосконалення таких видів мовленнєвої діяльності як читання і письмо, не передбачаючи на даному етапі оволодіння усною мовною практикою.

Лінгво-професійний розвиток студентів нелінгвістичних ЗВО носить багатоцільовий характер і спрямований на вирішення цілого ряду завдань:

- формування у майбутніх фахівців готовності до міжкультурної комунікації;
- розвиток професійного мислення;
- використання іноземної мови як засобу міжкультурного професійно орієнтованого спілкування;
- становлення особистісного потенціалу студента нелінгвістичного ЗВО [3].

Імперативами лінгвістичної підготовки майбутніх фахівців виступають:

- формування у студента нелінгвістичного ЗВО лінгвістичних умінь і навичок, що забезпечують іншомовну мовленнєву діяльність;
- готовність студента до участі в професійному і соціально-побутовому спілкуванні;
- підвищення загального культурного рівня студента нелінгвістичного ЗВО на основі вдосконалення умінь спілкування;
- створення ситуації присвоєння студентом іншомовних цінностей в рамках діалогу культур;

- становлення толерантної самосвідомості, що є аксіологічним ядром міжкультурної комунікації.

У аксіологічній парадигмі вищої професійної освіти змінюється і роль викладача. Спільна діяльність викладача і студента спрямована не тільки на передачу-отримання знань, а й на побудову системи відносин, форм співпраці, що дозволяють активізувати процес засвоєння знань і формування навичок. Педагогічне керівництво – це взаємопов'язаний, взаємоактивний, цілеспрямований процес, при якому досягається прогнозований результат.

У роботі кафедри іноземних мов Сумського національного аграрного університету особлива увага приділяється вихованню пізнавального інтересу і розвитку пізнавальної активності, створенню позитивної мотивації навчання і отримання дієвих знань, розвитку інтелектуальної самостійності, формуванню умінь і навичок самоосвіти. Все це, в підсумку, сприяє свідомій постановці студентом життєвої мети, припускаючи пізнання умов і обставин діяльності, визначення шляхів і засобів її досягнення.

У лінгво-професійному розвитку студента нелінгвістичного ЗВО особливого значення набуває вдосконалення цілей, змісту, форм і методів навчання, створення такої методичної системи, яка сприяла б реалізації єдності виховання і навчання. Тут слід виділити наступні аспекти:

- оволодіння знаннями, вміннями і навичками, необхідними для успішного здійснення іншомовної комунікації при реалізації професійної діяльності;

- формування особистісних якостей студента, необхідних для ефективного виконання обов'язків фахівця, а також специфічних особливостей, що відрізняють його від фахівців іншого профілю.

Зміст підготовки студентів нелінгвістичного ЗВО за його лінгво-професійного розвитку спирається на вивчення об'єктів реальної іншомовної дійсності в діалозі культур, перетворюється в процесі пізнання через призму ціннісних відносин. Рівні лінгво-професійного розвитку опосередковані синтезом знань і визначаються взаємозв'язком, ступенем зацікавленості студента даною діяльністю та наявністю коштів для її досягнення.

Системоутворюючим фактором лінгво-професійного розвитку студентів нелінгвістичного ЗВО є орієнтація особистості на соціальні і професійно значущі цінності. Іноземна мова є для таких студентів цінністю в тому випадку, якщо стає способом їх залучення до іншомовної професійної культури, що при цьому є частиною особистісного світогляду. Все це дозволяє здійснювати роботу в поступальному режимі, чітко дотримуючись етапності, наступності кожного етапу, технологічності, інтерактивності, суб'єктності, автономності, комунікативності, свідомості і доступності.

Педагогічними принципами реалізації лінгво-професійного розвитку студентів нелінгвістичних ЗВО в умовах дистанційного навчання є:

Принцип суб'єктності орієнтований на цілісну аксіологічну характеристику особистості студента, таку, що вибудовується і перетворюється людиною в процесі її життєдіяльності через активне ставлення до самої себе, об'єкту діяльності, інших людей. Сутнісною характеристикою суб'єктності студента нелінгвістичного ЗВО є ціннісне ставлення майбутнього фахівця до своєї професійної діяльності.

Принцип професійно-орієнтованої технологічності передбачає здійснення лінгво-професійного розвитку студентів нелінгвістичних ЗВО з урахуванням впровадження в освітній процес інноваційних педагогічних технологій.

Принцип інтерактивності дає можливість викладачеві протягом усього курсу навчання відстежувати, коригувати та оцінювати діяльність студентів. Ефективний інтерактивний зв'язок забезпечує можливість самоконтролю з боку студентів.

Принцип самостійності (автономності) передбачає роботу з навчальним матеріалом в автономному режимі, підвищуючи рівень не тільки практичних навичок, але мотивації і готовності до подальшої самоосвіти.

Принцип комунікативності забезпечується роботою з навчальним матеріалом, контактом з викладачем, роботою в малих групах.

Принцип свідомості визначає напрямок пізнавальної діяльності студентів і вимагає позитивного і усвідомленого засвоєння знань в процесі активної пізнавальної діяльності.

Принцип доступності означає відповідність змісту, форм і методів навчання віковим особливостям студентів, рівню їх розвитку.

Принцип етапності передбачає спадкоємність кожного етапу, де кожний наступний етап є базою подальшого, з поступовим ускладненням діяльності як студента, так і викладача.

Таким чином, навчання іноземної мови із застосуванням дистанційних технологій вимагає як від студента, так і викладача певної готовності до освітнього процесу. Дистанційне навчання сприяє підвищенню якості лінгво-професійного розвитку за рахунок застосування сучасних засобів навчання, роботи в автономному режимі при індивідуальному освітньому маршруті, а також за допомогою виховання особистості майбутнього фахівця, яка має володіти ціннісними можливостями іншомовного спілкування в професійно орієнтованому просторі.

Список літератури

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07. 2014 року № 1556-VII [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Полат Е.С. Теория и практика дистанционного обучения: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 2004. – 416 с.
3. Заболотная С. Г. Некоторые подходы по управлению формированием и развитием готовности студентов к иноязычной деятельности // Академический журнал «Интеллект. Инновации. Инвестиции». – 2011. – № 4 (1). – С. 25-29.